

Posudek na bakalářskou práci	
☐ školitelský posudek ☒ oponentský posudek	Jméno posuzovatele: Lenka Martinec Nováková, PhD. <hr/> Datum: 31/8/2023
Autor: Denisa Koppová	
Název práce: Souvislost vztahu s rodiči se sexuálním chováním jejich potomka v dospělosti	
☐ Práce je literární rešerší ve smyslu zveřejněných požadavků (pravidel). ☒ Práce obsahuje navíc i vlastní výsledky.	
<u>Cíle práce (předmět rešerše, pracovní hypotéza...)</u>	
<p>Cílem bakalářské práce, jak je deklarován na str. 47, bylo zjistit, zda negativní/pozitivní vztah s rodiči v dětství (resp. do 12 let života) hraje roli v sexuálním chování a sexualitě jejich potomka v dospělosti, a sice zda souvisí s počtem sexuálních partnerů, počtem dlouhodobých vztahů, výskytem sexuálního vzrušení spojeného s parafilními preferencemi, dřívějším nástupem sexuálních aktivit a dalších mezníků v sexuálním životě jedince (menarche, masturbace, líbání a pohlavní styk).</p>	
<u>Struktura (členění) práce a případné komentáře k jednotlivým částem:</u>	
<p>Práce je standardně členěna na část teoretickou a empirickou. V části teoretické se autorka nejprve zabývá vymezením sociosexuality, sexuálním chováním a mezníky v životě, s nimiž souvisí; souvislostmi mezi vztahem s rodiči a pozdějším sexuálním chováním jedince; vymezením parafilí a tím, jak se jejich výskyt v pozdějším životě může pojít s nepříznivými zážitky v raném dětství, a to zejména v kontextu vztahů v rodině. V části empirické se autorka pokouší o testování hypotéz týkajících se souvislosti mezi různými vybranými milníky a aspekty sexuálního chování, u nichž byla v dosavadní literatuře uvažována souvislost se vztahem k rodičům v dětství. Empirická část má obvyklé členění na výzkumné cíle, otázky a hypotézy; metody; analýzu; diskusi včetně reflexe limitů a závěr.</p> <p>Teoretická část práce je vcelku logicky provázaná, avšak porozumění textu znesnadňuje stylistická úroveň textu (viz níže). Autorka tíhne k detailnímu rozebírání určitých studií či statí, namátkou např. Marmor (1971) či Regnerus & Luchies (2006), Matějček (2017), čímž pokryje i více než 2 strany textu, aniž by osvětlila, v jakém ohledu jsou dané studie klíčové či průlomové, či jinak ospravedlnila míru pozornosti, kterou jim věnuje. Opravdu nebylo za posledních 50 let k tématu sexuálního chování a důležitých mezníků v životě řečeno nic nového? Termíny jako parafilie, parafilní preference, parafilní chování jsou v textu užívány dříve, než byly řádně definovány. Některé pasáže působí nedokončeně, resp. jejich umístění či vůbec zařazení do textu vyvolává otázku, jak přesně přispívají k argumentační linii, viz např. necelých pět řádků na str. 37 o vzniku poruch osobnosti v souvislosti se zanedbáváním či zneužíváním v dětství. Pozornost, která je věnována popisu rozličných parafilí</p>	

(celkem 7 stran), je v nepoměru k rozsahu podkapitoly, jež je pro práci stěžejní (souvislost vzniku parafilí a vztahu s rodiči; 1 a ¼ strany).

Jsou použité literární zdroje dostatečné a jsou v práci správně citovány?

Použil(a) autor(ka) v rešerši relevantní údaje z literárních zdrojů?

Opakovaně dochází ke komolení jmen autorů (např. Marmor, nikoli Marmod či Mormod; Penke, nikoli Penkce; Regnerus & Luchies, nikoli Ragnerus & Luchius; Matějčka, nikoli Matějčíčka atd.). Místy se objevuje i nesprávné skloňování jejich jmen, např. autorka Luchies je žena (Laura), tj. dle Regnera a Laury Luchies (nikoli „dle Ragnera a Luchia“ [str. 30]). Už to samo výrazně snižuje výsledný dojem z práce.

Seznam literatury čítá 104 zdrojů, z nich většina (cca 85%) jsou primární prameny. Avšak celou 1/3 tvoří zdroje, které jsou staré alespoň 20 let (či spíše výrazně starší). Znamená to, že k tématu neexistuje více recentní literatury, anebo k tomu byl nějaký zvláštní důvod? Nemůže být tento přístup k výběru literatury problematický z toho hlediska, že dochází k různým posunům v sexuálním chování, a to i dekádu od dekády?

Pokud práce obsahuje i vlastní výsledky, jsou tyto výsledky adekvátním způsobem získány, zhodnoceny a diskutovány?

Řada zjištění postrádá věcnou významnost (Ferguson, 2009) a jsou statisticky významná vzhledem k vysokému N. Zároveň nebyla učiněna žádná opatření pro snížení chyby I. druhu. Mnohá zjištění proto neměla být vůbec interpretována!

Stanovený cíl „zjistit, zda negativní/pozitivní vztah s rodiči v dětství (resp. do 12 let života) hraje roli v sexuálním chování a sexualitě (...)“ a **formulace hypotéz (viz dále) neodpovídá způsobu kategorizace proměnné „vztah s otcem“ a „vztah s matkou“**. Z toho, jak je formulován cíl, by vyplývalo, že vztah (s otcem, matkou) bude pojímán jako proměnná dichotomická-binární (nominální). Ve skutečnosti se však jednalo o proměnnou ordinální, neboť byl hodnocen na škále od 1 (=vnímán velmi negativně) do 7 (=vnímán velmi pozitivně). Vzhledem k tomu by hypotézy měly být formulovány např. takto: Negativnější (nikoli „negativní“) vztah s rodiči (...). Současné znění nahrává klamnému zdání, že vztah s rodičem je operacionalizován pomocí dichotomické proměnné, tj. že je buď negativní, nebo pozitivní. Ze stejného důvodu by i alternativní hypotéza H6 měla znít takto: „Negativnější vztah s rodiči bude korelovat s vyšším výskytem parafilních vzorců sexuálního vzrušení v dospělosti. Jednotlivé parafilní vzorce totiž byly hodnoceny na pětibodové škále, nikoli ve smyslu vyskytují se/nevyskytují se (tj. dichotomicky). **Všechny hypotézy byly formulovány jako jednosměrné. Byla tato skutečnost nějak reflektována při vlastní statistické analýze?** Byla provedena nějaká korekce pro mnohočetné testování? Proč bylo upřednostněno Kendallovo Tau oproti Spearmanovu rho? Jaký je význam prezentace deskriptivních statistik sociodemografických proměnných stylem jedna po druhé, když beztak v hlavních analýzách nefigurují? Proč nejsou všechny přehledně uvedeny v jediné tabulce? Co v tabulce č. 3 „Sexuální orientace všech respondentů i dle pohlaví“ na str. 55 znamená kupř. to, že průměr u „výhradně

heterosexuálních“ respondentů byl $1,50 \pm 0,5$? Co vyjadřuje „SD“ (jedná-li se vskutku o směrodatnou odchylku) v tabulkách č. 4 a 5, v nichž jsou prezentovány ordinální nebo nominální proměnné, pro něž jsou (správně) uváděny absolutní a relativní četnosti? Bylo u proměnných „vztah s otcem“ a „vztah s matkou“ s hodnoceními v rámci kategorie „8“ (=otec/matka respondenta či respondentku nevychoval/a) nakládáno jako s chybějícími hodnotami? Na str. 57 autorka píše: „Z tabulek č.6 a č.7 je patrné, že vztah s matkou byl pozitivněji zastoupen než vztah s otcem, kde byla větší variabilita mezi 1 stupněm – zcela negativní a 7 stupněm – zcela pozitivní“. Co to znamená „pozitivněji zastoupen“? Na základě čeho autorka došla k úsudku o „větší variabilitě“? V čem spočívá významnost zjištění (slovy autorky: „důležitého faktu“) o častější nepřítomnosti otců při výchově dětí (ať už z hlediska testování stanovených hypotéz nebo doprovodných explorací)? Analýzy uváděné v tabulkách č. 9 a 10 jsou problematické, protože byly provedeny pro všechny muže dohromady (tj. bez ohledu na jejich sexuální orientaci); totéž platí pro ženy. Jak mezi muži, tak mezi ženami však převládali jedinci „výhradně heterosexuální“, u nichž by se dalo čekat, že povětšinou nenavazovali dlouhodobé vztahy, vášnivě se nelíbili a neměli pohlavní styky s partnery stejného pohlaví. To znamená, že u mužů do analýz v řádcích „se ženami“ vstupovalo nepoměrně více dat (a stejně tak, ale naopak, tomu bylo u žen) anebo že v těchto datech byla větší variabilita (podle toho, zda bylo s nulami zacházeno jako s platnými či chybějícími hodnotami). Oproti tomu do řádků „se ženami“ (u mužů) a „s muži“ (u žen) mohla teoreticky přispívat data jak od jedinců výhradně heterosexuálních, tak od těch, kteří uvedli sexuální orientaci jinou než „1“, tj. výhradně heterosexuální. Proto by bylo bývalo záhodno pro tyto proměnné uvést rozdělení četností, nejlépe v grafu, a data analyzovat pro jedince s různou sexuální orientací zvlášť. Duplicitní uvádění výsledků v tabulkách a zároveň v textu postrádá význam. Nejasný je obsah a účel sdělení na str. 50: „Z původního dotazníku, jsem si vybrala několik otázek, které úzce souvisely s mými výzkumnými cíli, *tak abych si na ně po vyhodnocení dokázala odpovědět*. Konkrétně byly vybrány takové otázky dotazníku, které pro větší přehlednost dělím na čtyři části. S každou z těchto částí jsem zacházela zvlášť, jelikož u každé (1-4) byla použita *jiná metoda vyhodnocení*, především bodové škály.

Diskuse je z větší části (opětovným) shrnutím výsledků, propojení s teoretickou částí příliš nefunguje, zasazení do kontextu předchozích výzkumů je povrchní a především jsou výsledky korelačních analýz interpretovány v (jednosměrně) kauzálním smyslu.

Formální úroveň práce (obrazová dokumentace, grafika, text, jazyková úroveň):

Mnohé formulace jsou krkolomné a obtížně srozumitelné (a proto/anebo zavádějící či přímo chybné nebo nesmyslné), jako např. „role pohlaví je taktéž důležitou, jelikož je jednou z možných variabilit v sociosexualitě“ [str. 11]; „v ohledu na roli pohlaví hraje v sociosexuální orientaci poměrně velkou roli spíše tzv. sex-drive“ [str. 11]; „(...) pokud k ní budeme přistupovat jako tzv. genetické variaci, která je závislá na předávaném frekventovaném výběru partnera“ [str. 14]; „sexuální strategie pro výběr partnera jsou již dlouhodobě evolučně probírané“ [str. 17], „sociální teorie zastává

názor, kdy nás, v ohledu na partnerský sexuální život, nejvíce ovlivňují faktory a vlivy rodinného prostředí v raném věku našeho dětství“ [str. 32]; „dle Basileho a Saltzmana (2002) je tato parafilie nazvaná jako sexuální agrese, kdy je osoba zapojená do sexuálního chování s někým, kdo nesouhlasí (...)“ [str. 37]; (o parafilii) „jedná se o sexuální chování, které vybočuje z klasických vzorců, a které se vyvíjelo za pomoci dlouhodobého evolučního procesu“ [str. 38]. Některé stylistické neobratnosti působí úsměvně, namátkou: „(...) například rozvody, nechtěná těhotenství, dřívější první koitální styk, nevěra, šíření pohlavně přenosných chorob nebo manželství (Bailey a kol., 2000)“ [str. 12]; „sexuální chování spojené, v tomto případě, se sociosexuální orientací vykazuje poměrně velké rozdíly mezi pohlavím mužů a žen“ [str. 12]; „role otce je dokonce spojena i s orgasmem ženy“ [str. 14].

Formální kvalitu práce nadto snižují i překlepy (leckdy se vyskytující v kombinaci s výše zmíněným), např. „čím vyšší byla u jedinců sexuální touha, tím femininnější byla jejich genderová nonkonformista v dětství“ [str. 12]; „původní dotazník se nazývá jako tzv. Dotazník sociosexuální orientace (Sociosexual Orientace Inventory – SOI) (...)“ [str. 15]; „k vytvoření určitých mechanismů založených na podmíněných adaptacích“ [str. 17]; a krkolomné dlouhé věty, např. „dotazník sociosexuální orientace, zkráceně jako SOI, představuje škálu měřící a zaobírající se, „individuálními rozdíly v ochotě zapojit se do nezávazných sexuálních vztahů“ nebo zjednodušeně jen jako tzv. ochotu zapojit se do nezávazného pohlavního styku, dle Simpsona a Gangestada (1991), posléze i Banaiem (2015), navazujících na Kinseyho výzkum sociosexuality v rámci sexuálního chování a jeho normality z roku 1948, posléze i 1953“ [str. 15].

Obrázky vložené přes printscreen jsou špatně čitelné. Proč obrázek č. 7 předchází obrázku č. 1? Takto zkopírovaným tabulkám a obrázkům navíc chybí příslušná původní hlavička/legenda anebo alespoň popis v textu, a proto neplní svou funkci. Co přesně například vyjadřuje škála vynesena na ose x na obrázku č. 5? Rok nástupu puberty u daného jedince? Průměrný věk nástupu puberty (kde, kdy, u koho)? Co by bylo měřítkem nástupu puberty? Tento způsob přejímání tabulek a grafů vyvolává více otázek, než kolik odpovědí poskytuje.

Splnění cílů práce a celkové hodnocení:

Práce nepůsobí čistým a finálním dojmem, a to ani v části teoretické ani v empirické. Textu v teoretické části práce je vlastní zejména určitá nevyváženost; některým klíčovými tématům, které představují jádro vlastního badatelského počínu (např. souvislosti vzniku parafilii a vztahu s rodiči) je věnována nepoměrně menší pozornost než různým dílčím záležitostem. **Prezentace výsledků v empirické části trpí řadou nedostatků; interpretována jsou i zjištění jasně postrádající věcnou významnost. Nebyla navíc učiněna žádná opatření ke snížení chyby I. druhu.** Prováděny byly korelace, ale autorka výsledky interpretuje jednosměrně kauzálním způsobem. Autorka si počíná nedbale při zacházení s literaturou (jak co do výběru, tak jejího užívání v textu), stylistická úroveň prozrazuje určitou nevyzrálou, mnohde

jde patrně o nekvalitní překlad z angličtiny, nekorigovaný vlastním porozuměním zkoumané problematice. Práce se zabývá souvislostmi mezi vztahem s rodiči a sexuálním chováním v rámci západních společností (soudě dle výběru literatury), ale tato skutečnost a pravděpodobná mezikulturní variabilita a historické proměny těchto souvislostí nejsou autorkou řádně reflektovány. Děje se tak pouze, když parafrázuje tvrzení Judda Marmora, a její vlastní reflexe se odehrává v diskusi v rámci jediné věty („Samozřejmě je nutné brát v potaz další faktory, které mohly vztah s rodiči nebo vývoj sexuálního chování/preferencí narušit jako je socioekonomická situace rodiny, starší sourozenci již sexuálně zapojení, kultura a religiozita, ve které jedinec vyrůstal“ [str. 73]). Celkově je pro autorčinu uvažování příznačná nedostatečná schopnost nahlédnout širší souvislosti zkoumané problematiky. Samostatný problém představuje tendence ke stigmatizujícím vyjádřením (viz níže).

Otázky a připomínky oponenta:

Otázky k obhajobě jsou uvedeny průběžně v připomínkách a námitkách výše. Dále: rozlišuje autorka parafilní preference/zájmy a parafilie? Z textu to nejde jednoznačně poznat. Některé z podaných „definic“ parafilí jsou stigmatizující, viz např. Novotná & Vojáčková (2015). Proč je příspěvek ve sborníku předkládán jako autoritativní zdroj? Vlastní autorčin text může (ač možná nezáměrně) ke stigmatizaci parafilí přispívat. Na straně jedné se sice autorka snaží pomocí definic rozlišit parafilie a parafilní poruchy (byť rozdíl mezi parafilními preferencemi/zájmy a parafilii je naznačen nejasně), na straně druhé jsou některé pasáže následně psány tak, že může vzniknout dojem, že zjistíme-li něco o parafilních poruchách, můžeme tyto poznatky snadno extrapolovat i na parafilie, resp. parafilní zájmy, viz např. začátek kapitoly „Souvislost vzniku parafilí a vztahu s rodiči“ na str. 45: „U jedinců, kteří v dospělosti vykazují známky sexuální delikvence nebo parafilní poruchy, se často nachází příčina již v jejich dětství. U méně závažných parafilí, z hlediska jejich původu, se nejedná tolik ani o sexuální násilí nebo zneužívání ze strany rodiny, ale dle zkušeností Lawse a O'Donohueho (2008) je nejčastější příčinou emocionální nepřístupnost nebo překročení hranic u dítěte jeho rodinou“. Mimochodem, co jsou to „méně závažné parafilie“? Za stigmatizující (byť třeba neúmyslně) lze označit i mnohé další formulace, např. „kdežto u výzkumu sadismus, jakožto závažné parafilie, která se může proměnit v trestně právní čin (...)“ [str. 45].

Návrh hodnocení oponentky

výborně   velmi dobře   dobře   nevyhověl(a)

V Praze dne 31.8.2023

Lenka Martinec Nováková, PhD.